

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po dogovoru.

SOCIALIST

Izhaja vsak ponedeljek ob 9. uri dopoldne. Ne frankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo. Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje.

Glasilo socialistične stranke Jugoslavije

Stev. 15.

Ljubljana, dne 14. aprila 1924.

II. leto.

Po volitvah v Italiji.

Za poznavalca sedanjih političnih razmer v Italiji, ni bil rezultat nedeljskih državnoborskih volitev nobeno presenečenje. Vsaj so bile volitve razpisane na podlagi takega volilnega reda, da se je moglo kandidate nacionalno fašistske liste smatrati že vnaprej za izvoljene. Volilni red določa namreč, da dobi tri četrtine vseh mandatov ona lista, ki dobi vsaj eno četrtino vseh glasov. Če se k temu še prištejejo, da razpolaga fašistična stranka z državnim aparatom, z posebno strogo organizirano narodno milico, skoro z vsem uplivnejšim buržuaznim tiskom ter z jakimi formacijami »lumpenproletariata«, ki neprestano demonstrirajo in strahujejo, vdirajo v privatna stanovanja, požigajo in ubijajo. — tedaj je očito, da je mogla vlada z gotovostjo računati, da bo njena kandidatna lista dobila vsaj polovico vseh glasov. Intenzivna šovinistično-nacionalna agitacija, ki predstavlja fašistično vlado kot vlado narodne veličine in ekonomskega preporoda, je vru vsega pomagala ustvariti zlasti v kmečkih, politično nerazvityh slojih primerno razpoloženje. Število glasov, ki jih je dobila vladna lista, nam torej ne more biti glavno pri presoji sedanjega političnega položaja v Italiji. Vse bolj nas mora zanimati, kako italijanski proletarijat prestal to prvo večjo javno bitko po zmagi fašizma.

Najprej treba pribiti nenavadno okolnost, da preživlja italijanski proletarijat vse faze najhujše protirevolucije, ne da bi bil prej izvedel revolucije in prevzel oblast v svoje roke. Protirevolucija je praznovala svoje orgije, in jih še praznuje, na Ogrskem, na Bavar-skem, na Finskem itd., toda v teh deželah je bil proletarijat, za krajšo ali daljšo dobo, vsaj v obliki proletarske diktature, sam svoj zakonodajalec in izvršitelj svoje volje. V Italiji pa do pravega političnega prevrata ni prišlo, in ni prišlo iz razlogov, ki so bili močnejši od Mussolinijeve protiakcije. Mussolini-jeva trditve, da je on rešil Italijo pred revolucijo, se ne vjema.

Dejstvo je, da je bil italijanski socialistični proletarijat še koncem leta 1920 absolutni gospodar Italije od severnih Alp do Sredozemskega morja.

Če se vzlje temu preobrat ni vršil, je to pripisati predvsem geografskemu in gospodarskemu položaju Apeninskega polotoka. Italija je namreč navezana na uvoz najnujnejših surovin, zlasti premoga in železa ter nekaterih poljedelskih pridelkov. Preudarniji voditelji italijanskega delavskega pokreta so prav ocenjevali situacijo, ki so trdili, da bi se v slučaju čiste proletarske vlade v Italiji, pričela izvajati od strani kapitalističnih držav, zlasti Francije in Anglije, gospodarski bojkot, ki bi bil italijanski narod kmalu izstradal.

Vsled tega, so se pojavile v ondonen delavskem pokretu močne diference v pogledu pojmovanja socialistične taktike in možnosti delavskega političnega udejstvovanja. Desno krilo stranke, kojega socialistična duševnost je sicer mnogo čistejša in doslednejša nego je to slučaj pri marsikateri ekstremni struji v drugih državah, je bilo po okupaciji tovarn od strani proletariata, mišljenja, da bi bilo treba prevzeti oblast vsaj v družbi z demokratičnimi in naprednimi elementi, če je že z ozirom na položaj Italije nemogoče, da bi prevzeli delaveci vso oblast sami. — Komunistično krilo stranke pa je zahtevalo radikalno izvršitev revolucije in proglasitev diktature za vsako ceno, pa naj nastane karkoli. Pričeli so se neiz-

bežno hudi notranji boji ravno v trenutku, ko je bilo treba nagle odločitve.

Socialistični stranki Italije treba namreč priznati, da se ni niti ob izbruhu vojne, niti kasneje izneverila programu in ciljem mednarodnega socializma. Bila je dosledno proti vojni. Italijanska socialistična stranka se je razvila v zelo težkih razmerah, pretrpela dolgo dobo hude reakcije — med italijanskimi delavskimi voditelji najdeš težko voditelja, ki ne bi bil presedel nekaj let po zaporih — ter zato vzgajala krepke značaje in gojila najčistejšo socialistično ideologijo v najvišji meri. Socialistična duševnost zdavega dela italijanskega delavskega pokreta je gotovo ena najčistjih in najčistejših. V to stranko je pa priletelo — kakor tudi drugod — po vojni toliko socialistično nevzgojenega in neumerjenega ljudstva, da se je mogla stranka težko gibati ravno v času, ko je potrebovala največ agilnosti in previdnosti.

To slabost stranke je poznal najbolje Mussolini, ki je bil sam dolgoletni član stranke in ki je se v letu 1920 razvijal zelo radikalne socialne nazore.

Prišel je organizirati nacionalistično bi nezadovoljneže iz delavskih vrst. Kolikor bolj so bili drugi preudarni in obzirni, toliko bolj je bil on neobziren. Podpirali so ga veleagrarci in industrijci, policija in del vojaštva. Oborožen denarno in dejansko, mu je bilo pač lahko nagnati nerazsodno nacionalistično mladino v »lumpenproletariat«¹ proti delavstvu. Toda tudi to njegovo junakško delo bi bilo ostalo brezuspešno, da se ni pojavila po dveh letih poveljne visoko industrijske konjunktore, nenadna, huda gospodarska kriza, ki je kmalu pognala na tisoče in tisoče najboljših industrijskih delavcev na cesto. Ti delavci so v nepričakovani težki skrbi za svoj obstanek kmalu izgubili svojo bojevitost. Ostalo je napravila nacionalna ideologija, ki ni hotela priznati, da bi bilo pol milijona najboljših italijanskih sinov padlo zastoj v svetovni vojni. Od strani delavskega pokreta je bila gotovo velika taktična pogreška, da se ni dovolj uvaževalo to razumljivo nacionalno razpoloženje nekaterih ljudskih slojev.

Ko je Mussolini marširal na Rim, so bili pravzaprav že podani vsi pogoji za njegov uspeh. A te pogoje so v glavnem ustvarile vse druge okoliščine. Mussolini je zmagal, ker je bilo nujno najti izhoda iz težke situacije in ker je bil tedaj izhod na levo nemogoč.

Z Mussolinijem je šla tedaj tudi vsa nerazsodna, socialistično nevzgojena masa. Zdravi del socialističnega pokreta pa ni klonil. Fašisti so požigali, ubijali in zapirali. To delajo še danes. Vendar so nedeljske volitve, ki so se vršile v razmerah, kako si jih moremo le težko predstavljati (socialistične stranke niso mogle sklicati niti enega javnega shoda, agitatorje in kandidate se je pretepalo s kolom in ubijalo), so pokazale, da je razredna zavest socialistično vzgojenega delavstva tako močna, da je ne more spraviti iz sveta niti najhujša reakcija. Dasi so vse tri delavske stranke — desničarji, levičarji in komunisti — šli ločeno v volilno borbo, so vendar v teh skrajno težkih razmerah dobile skupno nad 1 milijon in 100 tisoč glasov! Okolu tega zdravega jedra se bodo kmalu zbrale sile, ki bodo premagale fašistično reakcijo in socialno preporodile Italijo.

Kajti povsem zgrešena bi bila misel, da bi se mogel fašizem trajno držati. Nasprotno. Vsa ona nerazsodna in ne-

zadovoljna poveljna masa, ki je prej predstavljala glavno slabost italijanske stranke, je prešla k fašistom, ki mu bo, ker nima lastne višje ideologije, še bolj škodovala nego je delavskemu pokretu. Nasproti notranje slabemu fašizmu stoji odsej notranji čist in jak delavski pokret, jasno opredeljen in silno bogat na izkustvih.

Zato predstavlja po naših marksističnih pojmiših italijanski fašizem le fazo v revolucionarnem pokretu italijanskega profletariata. Fašizem more ustvariti polagoma neke vrste konservativne stranke, vendar pa po vsem svojem početju ustvarja vse pogoje za vlado demokracije in socializma, kajti ravno to njegovo početje dokazuje, da niti reakcionarno nasilje ne pusti priti države

do miru in blagostanja. Z njim bo skrahirala misel diktature v vseh smereh. Načelo socializma, da je le v svobodi možnost razvoja, kulture in miru, pa bo končno zmagalo.

Niti fašistično zlo ni bilo in ne bo zaman.

Z izidom nedeljskih volitev za italijanski parlament, je lahko zadovoljen ves mednarodni proletarijat.

Italijansko delavstvo je prestalo svojo najtragičnejšo uro z uspehom. Tudi pot revolucije je vijugasta. Po fašistični fazi mora priti doba nje svobodnega in zmagovitega udejstvovanja. Bogat na drago plačanih izkustvih in očiščen v svojih vrstah, more italijanski proletarijat gledati z največjim zaupanjem v bližnjo bodočnost.

Politični pregled.

Pašić vnovič demisioniral.

V soboto, dne 12. t. m. je podala Pašićeva vlada — neuadoma zopet demisijo.

Po poročilih vladnega časopisja je bilo soditi, da bo skupščina preko praznikov odgodena, nato pa razpuščena. Prišlo pa je drugače. Kralj je dal opoziciji besedo, da bodo radičevski mandati verificirani — in zahteva od vlade, da to obljubo izpolni.

Vlada je naznanila svoj odstop z naslednjim komunicem:

Kraljevska vlada je dala ostavko v nameri in želji, da stori od svoje strani vse, da bi se razčistila politična in parlamentarna situacija, ki je nastala vsled tega, da so poedine grupe in poedini poslanci spremenili svoj program, na osnovi katerega so se dali voliti od naroda, a niso prej zahtevali in dobili zato odobrenja svojih volilcev. Ta parlamentarni pojav se more razčistiti po njenem uverjenju samo na novih volitvah narodnih poslancev. Z odloženjem skupščinskih sej je dana možnost, da se prouče vsestransko stvarne in notranje pravilne možnosti za rešitev.

Formelnost. Pašićeva vlada je baje iz povsem formalnih razlogov napovedala demisijo. Kakor potrjuje Jutro, je gotovo, da bo sestavil vlado zopet Pašić in dobil s tem v roke volilni mandat. Ljudstvo naj to upošteva: vlada jugoslovanska ne rešava invalidskega zakona, ne rešava uradniškega vprašanja, ne razpravlja o brezposelnosti, gospodarskih krizah. Ona rešava formalni postupak.

Proti osemurnemu delavniku se je izrekel tudi zastopnik ministra dr. Krizmana na kongresu industrijev v Beogradu. Pobahal se je ta človek v imenu ministra demokrata, da je treba to edino delavsko pridobitev spraviti s sveta. Industriji so mu ploskali. To je novi kurs, ki pravi, da hoče napredek in blago — vsemu narodu.

Macdonaldova vlada.

Ker vlada v spodnji zbornici ni dobila večine za predlog zakona o stanovanjski zaščiti brezposelnih najemnikov, je ves svet pričakoval in upal, da bo Macdonald podal demisijo. Macdonald pa je nasprotno napovedal, da bo skušal kljub temu uveljaviti isti osnutek. Zelja buržoazije se torej za enkrat še ne bo izpolnila.

Štrajk tipografov v Monakovem.

V Monakovem je izbruhnila med tehničnim osebjem tamošnjih tiskaren stavka, tako, da je ostalo Monakovo brez časopisja.

Delavska zmaga v Avstraliji.

V Avstraliji so volitve izpadle v korist delavske stranke, ki bo prevzela sestavo nove vlade.

Krha se. Kakor vedo povedati meščanski, državotvorni krogi in njih glasila, se naše prijateljstvo z Romuni krha. Baje so nam postali nezvesti drugovi. Se za časa naših medsebojnih tesnih vezi koketirajo baje za našim hrbtom z Bolgari. Da pa to ne dopade našim v Beogradu, je naravna stvar. Ja, ja, diplomacija koketira, paktira, intrigira, naša nas pa vrhu vsega pred svetom še diskreditira in blamira. —

Nemški veleindustriječ Hugon Stinnes je v petek umrl. Stinnes je bil kralj nemške industrije, ki z valutnimi spekulacijami oropal ne le Nemčije, marveč tudi ostali, zlasti v vojni premagani svet. Z njim je izginil najzračilnejši tip kapitalističnega izkoriščevalca človeške družbe današnjega veka.

Zmaga socialistov na Danskem.

Kodanj, 12. aprila. Po volitvah v danski deželni zbor so socialisti znatno napredovali. Mesto 48 poslancev, ki so jih imeli v prejšnji zbornici, jih imajo sedaj 55. Pri razcepjenosti meščanskih strank je verjetno, da pride enako kot v Angliji do manjšinskega socialističnega kabineta.

Radičevi dokumenti. Radikalno časopisje je pisalo o avdienciji Korošcevi pri drugem ustavnem faktorju: Kralj je pokazal Korošču tudi dokumente, ki izpričujejo, da je dobival Radič boljševiske denarce iz Moskve. Sedaj izjavlja Radič: Pozivljam javno gospodo v Beogradu, ki operira s temi dokumenti, da jih objavi. Če tega ne napravi, so prosti lupeži in lažnjivci. Besedo ima sedaj gosp. Pašić.

Rumunsko - italijanski spor. Rumunsko vlada je odredila bojkot italijanske robe, italijanska vlada pa je odgovorila s splošnim gospodarskim bojkotom. V ruhu tega je napravila italijanska vlada s svojo mornarico demonstracijo. Gre za 8 milijonov zlatih lir, ki jih dolgujejo rumunski kapitalisti svojim italijanskim bratcem.

Alkoholna prepoved v Turčiji ukinjena.

Narodna skupščina je sklenila, ukiniti alkoholno prepoved, obenem pa je početvorila dosedanje takse na točenje alkoholnih pijač. Kedaj? bodo meščanske vlade prišle do spoznanja, da je uživanje alkohola — bolezen, ki se ne zdravi z visokimi taksami, kakor se tudi druge bolezni ne zdravijo z dragimi zdravili?

liko več soli pod klobukom. Da gospod Puc teh kvalifikacij nima, je dokazal na občnem zboru društva stanovanjskih

najemnikov, kjer se je pošteno blamiral s svojim načrtom za odpravo stanovanjske bede. Pika.

Dopisi.

Meste. Dne 6. aprila zjutraj se je smrtno ponesrečil v naši tovarni sodr. Anton Habjan. Postal je žrtev nesposobnega vodstva naše tovarne. Nasprotno pa trdi razglas vodstva naše tovarne, ki je bil izdan takoj po smrtni nesreči. Ta razglas se glasi:

Z ozirom na zadnji slučaj nezgode se je ugotovilo, ko se je po lastni ne previdnosti ponesrečil in izgubil mlado življenje delavec, edino vsled tega, ker se ni ravnal po predpisih službojočega mojstra. Z ozirom na to, da je prekoračil odkazani mu delokrog, se vse delavce kem. tov. opozarja, da se za v bodoče vsak delavec, ki se ne bo ravnal po ukazih in navodilih svojega mojstra, če ima prestopke kake posledice ali ne, kaznoval s takojšnjim odpustom.

Ing. Resman., uprav. Candolini.

Odgovor:

1. Ni resnica, da se je že imenovani ponesrečil po lastni ne previdnosti.

2. Ni res, da bi se ne ravnal po navodilih službojočega mojstra, ni res, da bi bil prekoračil mu odkazani delokrog.

3. Resnica pa je, da je moral napraviti delo, ki je bilo po njegovi dolžnosti običajno.

Torej resnica je, da je moral napraviti delo, katero je spadalo v njegov delokrog.

Javnost naj razsodi ali ne povzroča naš g. Candolini zopet z njegovim razglasom nove nesreče v naši tovarni.

Zatorej vztrajamo pri zahtevi, da se slučaj ali nesreča potom tozadevne komisije preišče, zasliši zaupnik delavstva in delavstvo istega dela, ki je bilo za časa nesreče in je še zaposleno.

Zaposleni delavci.

Naš pokret.

Seja pokrajinskega načelstva SSJ.

V nedeljo dne 30. marca t. l. se je vršila v Celju seja pokrajinskega načelstva SSJ.

Seja je vzela poročilo o občnem zboru Konzumnega društva za Slovenijo na znanje in je sklenila, da se imajo predlogi, katere so zastopali strankini somišljeniki na občnem zboru, v popolnem obsegu izvesti. Stranka pa ima podpreti to našo največjo gospodarsko zadrugo z vsemi svojimi moralnimi silami.

Prizadevanja za zopetno ujedinjenje z Bernotovo skupino se imajo z vso silo in za ceno vsakršnih žrtev nadaljevati.

Bernotovemu laganju po »Napreju« je postaviti v našem časopisju nasproti resnico.

Glede taktike pri eventuelnih volitvah v oblasne, državnozbornske in občinske zastope se je doseglo popolno soglasje in sklenilo zastaviti vse sile v tej smeri, da bo stopilo socialistično delavstvo v volitve enotno.

Naša delegacija v socialnih zavodih se je pooblastila, da čuva v teh zavodih po svoji previdnosti interese delavstva.

Prvi maj sklene praznovati stranka samostojno.

U. D. R.

Dnevni red naj obsega te-le točke:

1. Čitanje zapisnika.
2. Poročila funkcionarjev.
3. Določitev dela za bodoči mesec ali teden.

Na sejah poroča:

1. adjutant o došli korespondenci, daje v vednost načrte, program dela in statistike.
2. blagajnik navede stanje prejemkov in izdatkov od zadnje seje. Poroča imena članov, ki niso poravnali prispevkov.
3. Intendant poroča o stanju tehničnih predmetov in zalogi hrane in drugih potrebščin.
4. Tehnični vaditelj poroča o tehničnih petoricah in njenih potrebah in spremembah.

Gospodarstvo.

Zadružni izlet. — Zveza gospodarskih zadrug priredi od 1. do 10. junija podučni zadružni izlet v Gradec, Dunaj, Brno, Moravsko Ostrovo in Prago v svrhu ogleda ondodnih velikih zadružnih naprav. Podrobnosti o tem prinesemo prihodnjic.

Poročilo Zveze gospodarskih zadrug za Slovenijo. Zveza gospodarskih zadrug za Slovenijo je izdala ob priliki svojega občnega zbora izčrpno in podučno poročilo o stanju zveze do doneca leta 1923. Poročilo je zelo zanimivo ne samo za včlanjene zadruge, nego tudi za vse zadružno misleče delavce. Iz poročila posnemamo, da se je ta naša

zadružna matica v zadnjem času močno razvila. Pristopilo je več novih zadrug, zlasti produktivnih in denarnih. Nekaj novih zadrug se pa ob sodelovanju Zveze pravkar ustanavlja. Dokaz, da se naš pokret dviga ne samo politično, strokovno in kulturno, nego tudi gospodarsko.

Zveza je izvršila v tem času tudi mnogo zadružno vzgojnega dela. Vsem sodrugom, ki se bavijo z zadružnim delom, priporočamo, da si to lično brošuro nabavijo. Zveza gospodarskih zadrug razpošilja brošuro brezplačno vsem, ki se interesirajo za naš delavski in zadružni pokret.

kavčug pete in kavčug podplate

nosijo otroci in odrasli, ker so isti trpežni, poceni in ugodni za nositi.

Prvovrstni kvas

(drože) razpošilja tvrdka

M. ŽIGON
v ŠKOFJI LOKI

po dnevni tovarniški ceni na vse strani.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu naznanjam, da sem otvorila na novo preurejeno brivnico v Florjanski ulici šte. 10.

Točna in higijenična postrežba. Cenjenemu občinstvu se priporočam za mnogobrojeri obisk.

Godnov.

Usedelavski zlet v Ljubljani!

Tvrdka

Peter Capuder

Ljubljana, Vidovdanska cesta 2

priporoča za ta izlet:

Celotne kroje kot tudi posamezne dele za U. D. R. — Vse telovadne potrebšline: majice, telovadne hlače, čelje, dalje za moški in ženski naraščaj ter članice potrebne telovadne obleke. — Zahtevajte cenike! Preskrbite si pravočasno! — Poverjeni dobavitelj potrebščin U. D. R.

Jugometalija I. Z. Z. O. Z.

izvršuje vsa kovinstarska, kleparska, kotlarska in ključavničarska dela.

Točna postrežba.

Solidno delo.

Ljubljana, Kolodvorska ulica šte. 18.

Krojači in krojačice!

Razpošiljam v poljubnih modelih po meri vsakovrstne krojne vzorce (muštre) za dame in gospe. — **KNAPFELJ ALOJZIJ, strokovni učitelj za krojaštvo, LJUBLJANA, Križevniška ulica šte. 2, I. nadstropje.**

Trgovina z železino

Breznik & Fritsch

Ljubljana

priporoča po konkurenčnih cenah vsakovrstno kuhinjsko posodo, tehnilne, gospodinske in gospodarske potrebščine, orodje, okove za pohištvo in stavbe ter različno drugo železinsko blago. — Zaloga la. dalmatinskega portland cementa in karbida.

SPECIALNA DELAVNICA ZA ORTOPEDICNE APARATE

umetnih udov, vseh vrst bandaž, trebušnih pasov, obvez, vložkov za ploščnate noge, ravnodržalcev in vsa v to stroko spadajoča dela izvršuje in sprejema v popravilo in po konkurenčnih cenah. — Se vljudno priporoča

STANISLAV PONIČVAR,

Ljubljana, Gosposka ul. 4, dvorišče.

Produktivna zadruga krojačev

r. z. z. o. z. v Mariboru, Ruška c. 5.

Ustanovljena leta 1908. — Izdeluje moške in ženske obleke, ter vseh vrst uniform. Najboljša izdelava v lastnih delavnicah. Velika zaloga različnega tu- in inozemskega volnenega blaga. Solidne cene. Točna postrežba.

Siegel & drug

d. z. o. z.

tkalnica platnenega in bombažnega blaga

Ljubljana, Dunajska c. 31

Svitavy (S. R.)

Wien (Nem. Avstr.)